

IV. ТЕРМІНОЛОГІЯ ПРИРОДНИЧИХ ЗНАНЬ

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

© Василь Петрух, Оляна Михалик, Марія Коваленко, Олександра Пронюк,
Леся Петрух, 2000

Львівський державний медичний університет

Протягом останніх років в українську фахову фармацевтичну лексику могутнім потоком вливаються іншомовні (здебільшого англійські) терміни. Нами проаналізовані наукові й практичні публікації в журналі "Провізор", що видається у Харкові.

У даній праці ми ставимо питання щодо доцільності вживання англійських слів у науковій і практичній мові провізорів, фармацевтів, лікарів.

У Законі України "Про лікарські засоби" (04.04.1996 р. № 123/96-ВР м. Київ) зазначено, що "Виробництво лікарських засобів здійснюється фізичними або юридичними особами на підставі спеціального дозволу (ліцензії)...". Латинський термін (licentia – свобода, право), який є основним в англійській мові "licence", поданий у тексті Закону як другорядний. Однак, у всіх публікаціях автори вживають саме ліцензія замість дозвіл.

Миттєво з'явилися словосполучення виключна ліцензія – надання права монопольного використання об'єкта ліцензії одній особі (ліцензіату) в обсязі, визначеному умовами ліцензійної угоди (угода про передання прав на використання ліцензій, товарних знаків тощо); невиключна ліцензія – надання ліцензіату (покупцю) прав на встановлення, використання і продаж відповідної продукції з одночасним залишенням таких же прав за продавцем (ліцензіаром); патентна ліцензія – дозвіл, що видається власником винаходу (ліцензіаром) на його використання покупцем (ліцензіатом) протягом певного часу; ліцензійна винагорода – відшкодування за надання прав на використання ліцензій.

Ліцензування – отримання спеціального дозволу (ліцензії) на право здійснення конкретного виду підприємницької діяльності на визначених умовах. Ліцензування підприємницької діяльності у сфері виробництва, виготовлення і реалізації медикаментів.

Створені Ліцензійна палата при Міністерстві економіки України, Ліцензійна комісія Державного комітету України з медичної та мікробіологічної промисловості.

У розділі VI, ст. 19 згаданого вище Закону зазначено "Оптова закупівля, оптова і роздрібна реалізація лікарських засобів на території України здійснюється підприємствами, установами та громадянами на підставі спеціального дозволу (ліцензії)...". Українські терміни торгівля, спродаж, що були замінені французьким realisation, тепер витісняються англійським маркетинг. Складаються програми маркетингу, ставляться маркетингові задачі, проводять маркетингові дослідження, організуються служби маркетингу на українських підприємствах, видаються маркетингові довідки фармацевтичних маркетингових груп, компаній, фірм тощо.

Терміни управління, планування, регулювання, контроль, керівництво, організація виробництва ліків тепер повсюдно замінено англійським менеджмент, а слова керівник, директор, завідувач, адміністратор, найманий професійний управляючий, який не є власником компанії, – на менеджер.

Комерційні повідомлення, презентації, матеріали про лікарські засоби, товари медичного призначення, послуги, які передаються за допомогою преси, радіо,

телебачення, все частіше називають словом "пабліситі", а створення сприятливої громадської думки, напр., щодо заводу-виробника ліків зі сторони не тільки потенційних клієнтів, а й широких мас населення – "паблік рилейшнз".

В окремих авторських статтях журналу мовиться про лікарські засоби як про мерчандайзинг (товар), а основну діючу речовину в ліках називають бодибілдер; замість розпилювач ліків (лікарська форма) пишуть небулайзер, спінхайлер.

На нашу думку, настав час подбати про чистоту української фахової, зокрема фармацевтичної і медичної, лексики і поставити на державному рівні надійний заслін впровадженню чужоземних слів при існуванні рівноцінних українських відповідників.

ВІДОБРАЖЕННЯ СУЧАСНОЇ МОВНОЇ СИТУАЦІЇ У ПРОВІДНИХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ВИДАННЯХ

© Любов Петрух, 2000

Львівський державний медичний університет

Важливими науковими, науково-практичними, аналітичними та інформаційними виданнями, що висвітлюють найрізноманітніші проблеми фармацевтичної науки й практики, є "Фармацевтичний журнал", "Ліки України" (м.Київ), "Фармаком", "Вісник фармації" і "Клінічна фармація", а також збірник наукових праць "Фізіологічно активні речовини" (м.Харків).

Перечислені видання входять до переліку №1, вони затверджені постановою президії ВАК України 09.06.1999 р. №1-05/7 і у них публікуються результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук [1].

За результатами звітів про роботу спеціалізованих вчених рад у 1999 р. в Україні 60% захищених докторських і 57% кандидатських дисертацій написані українською мовою. Керівництво ВАК України розуміє, "що така картина певним чином відображає загальну ситуацію із станом функціонування української мови в науковому середовищі і все ж звертає увагу керівників установ, голів спеціалізованих вчених рад, що дисертація – це не лише наукова, а й кваліфікаційна робота, отож вона має бути написана державною мовою" [2].

Науково-практичний журнал "Фармаком" видається з 1992 р. Його заснували Державний науковий центр лікарських засобів (м.Харків), Державний комітет України з медичної та мікробіологічної промисловості (м.Київ) та Фармакопейний комітет України (м.Харків). У журналі публікуються матеріали українською та російською мовами (залежно від мови оригіналу).

У 1995 р. зареєстрований інформаційно-аналітичний журнал "Фармакологічний вісник", засновником і видавцем якого є Фармакологічний комітет МОЗ України (м.Київ), що реорганізований у 2000 р. у Державний фармакологічний центр МОЗ України. Форма і зміст журналу російськомовні, українськими у ньому є найчастіше назви розділів.

Журнал "Вісник фармації" заснований МОЗ України та Українською фармацевтичною академією в 1995 р. "Клінічна фармація" побачила світ у 1997 р. Її засновниками є МОЗ України, Фармакологічний комітет МОЗ України, Українська фармацевтична академія.

Видання "Вісник фармації", "Клінічна фармація", рівно ж як "Фармацевтичний журнал" є фундаментальними, призначені для науковців, провізорів, лікарів. Вони